

Etika v psychoterapii

18.4.2010

- **European federation of Psychologists' associations** <http://www.efpa.be/>
- **Českomoravská psychologická společnost**
– používá evropský metakodex etiky
<http://cmps.ecn.cz/dl/ekefpa95.pdf>
- **Návrh etických zásad České psychoterapeutické spol. ČLS JEP**
<http://www.psychoterapeuti.cz/eap/navrh-eticky-zasad-eap>
(odkaz nefunkční!)

Evropský metakodex etiky

4 základní etické principy:

- 1) Respektování osobních práv a důstojnosti jedince
- 2) Způsobilost
- 3) Odpovědnost
- 4) Celistvost

Ad. 1) Respektování osobních práv a důstojnosti jedince

- Všeobecný respekt
- Zachovávání soukromí a přísné důvěrnosti informací
- Kvalifikovaný souhlas
- Sebeurčení

Ad. 2) Způsobilost

- Etické povědomí (znalost etických principů)
- Hranice způsobilosti (znalost vlastních limitů)
- Hranice postupů (jejich omezení)
- Nepřetržitý (osobní) rozvoj

Ad. 3) Odpovědnost

- Všeobecná odpovědnost – za kvalitu a následky psych. působení
- Podporování vysoké (vědecké) úrovně
- Kontinuita péče – i spolupráce s dalšími profesionály
- Rozšířená odpovědnost (např. učitel)

Ad. 4) Celistvost (integrita)

- Rozpoznání profesních omezení
- Čestnost a přesnost
- Přímočarost a otevřenost
- Střet zájmů a využívání – např. dvojí vztahy
- Jednání kolegů psychologů

Návrh zásad ČPS ČSL JEP

- 1) Odpovědnost
- 2) Kompetence
- 3) Morální a právní normy
- 4) Důvěrnost
- 5) Zájmy klienta
- 6) Profesní vztahy
- 7) Veřejná prohlášení
- 8) Diagnostické techniky
- 9) Výzkum

1) Odpovědnost

- Uvědomování si svého vlivu (moci) a možnost jeho zneužití
protiargument – klienti nejsou „bezmocné ovce“)
- Psychoterapeuti předem klientům objasňují pravidla hry (např. omezení rozsahu služeb placených pojišťovnou)

1) Odpovědnost

- Povinnost zabránit zneužití informací společností, u které jsou zaměstnány
(„Potřebujeme ho/ji vyhodit/očernit ...“)
- Dodržují nejvyšší standardy svojí profese

1) Odpovědnost

- Jako učitelé pomáhají primárně osvojovat nové dovednosti apod.

(možné porušení: záměrné zkreslení informace vedené snahou o nějaký zisk)

- Výzkumnická odpovědnost

2) **Kompetence**

- Dokládají získanou kvalifikaci
- Učitelé vykonávají svou činnost na základě pečlivé přípravy
- Jsou si vědomi potřeby neustálého vzdělávání a rozvoje

2) **Kompetence**

- Akceptují rozdíly mezi lidmi a tomu přizpůsobují svou činnost
- Pokud rozhodují o terapii na základě výsledků diagnostických metod, rozumí principům diagnostiky, validizace a omezením testování

2) Kompetence

- Vědí, že osobní problémy a konflikty ovlivňují pracovní výkon – zdržují se aktivit, které by osobní problémy mohly způsobit a zapříčinit špatný výkon nebo přivodit poškození klienta (krátkodobě např. alkohol, drogy), pokud se taková témata objeví již během započaté terapie, konzultují další postup s odborníkem

3) Morální a právní normy

- Dodržují normy, zákony, vládní principy a vyhlášky
- Neprovozují ani nepřehlížejí postupy které jsou nehumánní nebo které by mohly vést k trestným činům

3) Morální a právní normy

- Vyhýbají se jakékoliv činnosti porušující nebo omezující lidská či občanská práva
- Jsou si vědomi toho, že jejich osobní normy mohou ovlivnit jejich komunikaci, prezentování názorů apod.; respektují odlišné názory

4) Důvěrnost

- Informace získané v profesních vztazích jsou diskutovány pouze z profesních důvodů a pouze s osobami, kterých se případ týká; vynakládáme veškeré úsilí, abychom zabránili nadměrnému zásahu do soukromí

(supervize, balintovské skupiny, odborné sem.)

4) Důvěrnost

- Při prezentování údajů veřejnosti buď písemný souhlas, nebo zamlčení všech údajů, které by mohly vést k identifikaci osoby
- Učiní všechna opatření pro zabránění tomu, aby se k údajům neoprávněně dostaly další osoby – skartace apod.

4) Důvěrnost

- Při práci s nezletilými nebo nesvéprávnými osobami: ochrana jejich osobních údajů a zároveň spolupráce s jejich opatrovníky

(Složitě – jak nezradit důvěru dítěte a zároveň informovat rodiče)

5) Zájmy klienta

- Jsou si vědomi vlastních potřeb a vlivné pozice vůči klientovi; předcházejí zneužití důvěry a závislosti těchto osob; zamezují terapeutickým vztahům s blízkými osobami; léčbě zaměstnanců, studentů, blízkých přátel, příbuzných; sexuálním vztahům – (zneužívající terapeuti x terapeutky)

5) Zájmy klienta

- Jestliže poskytuje služby na žádost třetí strany, přebírá odpovědnost za objasnění povahy vzájemných vztahů všem zúčastněným stranám

(Někteří psychoterapeuti odmítají zakázky zprostředkované třetí osobou, nejedná-li se o léčbu dětí)

5) Zájmy klienta

- chrání finanční zájmy klientů a zajišťuje, aby byly podmínky všem zúčastněným stranám naprosto jasné; nedávají ani nepřijímají odměnu za doporučení klienta jinému odborníkovi
- Část svých služeb poskytují zdarma nebo jen za minimální odměnu

5) Zájmy klienta

- Ukončí terapeutický vztah okamžitě ve chvíli, kdy začne být zřejmé, že už pro klienta není přínosný nebo jakmile o to klient sám požádá
- Klientovi nabídne pomoc při hledání jiných zdrojů pomoci

6) Profesní vztahy

- Psychoterapeuti jednají s ohledem na potřeby, odlišné kompetence a povinnosti svých kolegů psychoterapeutů, psychologů, lékařů a pracovníků jiných profesí. Respektují práva a povinnosti těchto svých kolegů vůči institucím či organizacím, s nimiž jsou svázáni.

6) Profesní vztahy

- Jestliže je psychoterapeutovi známo porušení etických norem jiným psychoterapeutem, pak, je-li to vhodné, snaží se tento problém neformálně vyřešit tím, že na to dotyčného psychoterapeuta upozorní; pokud to nejde neformální cestou nebo jde o přestupek závažnější, nahlásí to příslušné instituci

7) Veřejná prohlášení

- Neobsahují:

- 1) nesprávná, podvodná, zavádějící nebo nepoctivá prohlášení
- 2) chybná vysvětlení skutečnosti nebo zkreslení
- 3) potvrzení kvality psychoterapeutických služeb od pacienta
- 4) prohlášení vytvářející falešná očekávání příznivých výsledků
- 5) prohlášení vytvářející dojem, že schopnosti terapeuta jsou neobvyklé, jedinečné nebo je nelze jinde nalézt
- 6) prohlášení vyvolávající klientovu úzkost týkající se možných špatných následků, plynoucích z nevyužití nabízených služeb
- 7) prohlášení týkající potřeby nabízených služeb
- 8) prohlášení přímo oslovující jednotlivé klienty

7) Veřejná prohlášení

- Pravdivost reklamy, nevyužívají jinou firmu či obchodní značku pro svoji reklamu
- Nevyužívají média k profesní publicitě
- Své profesní dovednosti a schopnosti popisují přesně
- Jsou povinni napomenout ty, kteří se tím neřídí

8) Diagnostické techniky

- Obecně: Při vývoji, publikování a využívání psychoterapeutických nebo psychologických diagnostických technik psychoterapeuti usilují o prosazování zájmů a prospěchu klienta. Chrání diagnostické výsledky před zneužitím. Respektují právo klienta znát výsledky, učiněné interpretace a základy, ze kterých vychází jejich závěry a doporučení.

9) Výzkum

- Obecně: Po rozhodnutí o provedení výzkumu psychoterapeut zvažuje různé možnosti, jak lze energii a zdroje výzkumu investovat. Na základě této úvahy vede bádání s ohledem na důstojnost a prospěch účastníků, má na vědomí předpisy a profesní standardy týkající se vedení výzkumu s lidskými účastníky.